

תוכן עניינים

1	שער א': כללי
1	פרק א': הגדרת מונחים
5	פרק ב': נטל ההוכחה במשפט האנגלי
19	שער ב': חובת ההוכחה במשפט האזרחי
19	פרק א': מבוא
21	פרק ב': נטל השכנוע
21	1. "המוציא מחברו עליו הראיה"
21	2. "דיני הראיות הולכים אחרי הדין המהותי"
22	3. אימתי נטל השכנוע על הנתבע?
25	פרק ג': חובת הראיה
27	פרק ד': מידת ההוכחה
29	פרק ה': מאזן ההסתברות
31	פרק ו': פיצוי הסתברותי
35	פרק ז': הצדקת החריגה מכלל מאזן ההסתברות
41	פרק ח': הודאה והדחה וטענת פרעתי
43	פרק ט': ענייני עבודה
53	פרק י': הוכחת זכות בעלות בקרקע
55	פרק י"א: תביעה ייצוגית
59	פרק י"ב: "אמת דיברתי" - לשון הרע
61	פרק י"ג: הוכחת עובדות שבפסק-דין שביסוד הרשעה פלילית
63	פרק י"ד: זכות יוצרים
65	פרק ט"ו: הטוען למתנה
67	פרק ט"ז: ענייני מס הכנסה
73	פרק י"ז: מס ערך מוסף
85	פרק י"ח: טענת התיישנות
87	פרק י"ט: הסעת נוסעים בשכר
89	פרק כ': הגנת הפרטיות
91	פרק כ"א: הוצאה לפועל - דו"ח עיקול
93	פרק כ"ב: אי-גילוי מקור הרכישה
97	פרק כ"ג: צוואות - השפעה בלתי-הוגנת
101	פרק כ"ד: הסכם פשרה - ביטולו - חלופת הזמן הרב
103	פרק כ"ה: טענת עושק
105	פרק כ"ו: מרמה
107	פרק כ"ז: מתן חשבונות
109	פרק כ"ח: מזונות

פרק כ"ט: אפטרופסות.....	111
פרק ל': חזקת חוקיות - מעשי רשות	113
פרק ל"א: שותפויות	115
פרק ל"ב: תביעות קטנות.....	119
פרק ל"ג: לשון הרע.....	121
פרק ל"ד: ערובה לתשלום הוצאות - תקנה 157 לתקסד"א החדשות - תקנה 519 לתקסד"א הישנות.....	123
1. כללי	123
2. בקשה לערובה לתשלום הוצאות היא בקשה שיכול לבקש נתבע מבית-המשפט כלפי תובע, ולא להיפך.....	124
3. חיוב תובע פרטי, המתגורר בישראל, בהפקדת ערובה כאמור יעשה במקרים חריגים בלבד	124
4. סמכותו של בית-המשפט לחייב בהפקדת ערובה להבטחת הוצאות נועדה להבטיח, כבר בשלב מוקדם של ההליך, כי מקום שבו יפעיל בית-המשפט את סמכותו לחיוב בהוצאות בתום ההליך - ניתן יהיה לגבות בפועל.....	125
5. מטרת החיוב בהפקדה הטלת עונש מקדים, ואין היא מיועדת להוות חסם בפני ניהולם של הליכים משפטיים. מטרתה היחידה של הוראה בדבר חיוב בהפקדה, היא להבטיח, ככל שניתן, כי הנתבעים לא יוותרו בסופו-של-יום, כאשר ידם על ראשם, בהיעדר יכולת גביה של הוצאותיהם מן הצד שכנגד, אם וככל שיימצא לדחות את התביעה.....	126
6. לא נמצא כי הוכח מצב כלכלי דחוק אשר בשלו תתקשה הנתבעת לגבות את הוצאותיה ככל שאלו יפסקו לזכותה.....	126
7. סיכויי תביעה קלושים אינם יכולים לעמוד כטעם בלעדי לחיוב תושב ישראל בערובה	127
8. אין בבקשת הנתבעים כל התייחסות למצבה הכלכלי של התובעת	127
9. משמדובר בתושב ישראל, חיוב בהפקדה ערובה בהתאם לתקנות מהווה חריג לכלל, השמור למקרי קיצון.....	127
10. צירוף הנסיבות כאמור של סיכויי תביעה נמוכים, התחמקות מהוצאות וניהול הליך בחוסר תום-לב דיוני מצדיק חיוב בערובה כנגד שני הנתבעים	128
11. אשר למצבו הכלכלי של התובע, היות שלא נטען דבר כנגד טיעוני הנתבע בעניין יש לראות בשתיקה שבתגובה כהודאה במצב כלכלי דחוק.....	128
12. הפקדת ערובה בבתי-הדין לעבודה - תקנה 116א לתקנות בית-הדין לעבודה.....	129
12.1 הבחנה בין הנתבעים השונים	129
12.2 לא די בטענה כי סיכויי התביעה נמוכים אלא יש גם להתייחס לשאלת המצב הכלכלי	129

12.3	שילוב הנסיבות של בעל דין שהוא תושב זר ללא כל נכס בישראל וללא כתובת ידועה בחו"ל, שהגיש תביעה בסכום אסטרנומי ביחס לתקופת העבודה בגינה קיימים תלושי שכר של נתבעת 1 ואשר סיכוייה נראים לכאורה קלושים עד אפסיים (בוודאי שביחס לסכום זה כלפי נתבעת 1) מצדיק חיוב בערובה.....	129
12.4	בקשת התובע לארכה תקום רק מקום בו יוכרע דבר ביטול פסק-הדין, ואכן התובע גם עתר לביטול פסק-הדין.....	130
12.5	אין הצדקה לדחות את הבקשה מחמת אי-צירוף תצהיר.....	130
12.6	ניתן לשקול במסגרת דיון בבקשה להפקדת ערובה נתונים הקשורים להתנהלותו של תובע דוגמת שיהוי בהגשת התביעה, או חוסר תום-לב.....	131
12.7	חיוב בערובה אפשרי מקום בו סיכויי התביעה נראים נמוכים, כאשר בנוסף לסיכויים הנמוכים קיימת אינדיקציה למצב כלכלי רעוע של התובע ואי-יכולת לעמוד בהוצאות.....	131
12.8	תשלום שכר עבודה הוא דבר בסיסי ומוגן ואין מקום לחסום את דרכם של המשיבים ולקבוע הפקדת ערובה לצורך בירור תביעתם לקבלת שכרם.....	131
13	הפקדת ערובה בבתי-המשפט למשפחה.....	132
13.1	תביעה להפחתת או ביטול חיובו בתשלום מזונות קטינים שנקבעו בהסכם שבין הצדדים.....	132
13.2	חיוב הנתבע בפיצוי כספי בגין הפרתו את הסכם ההגירה.....	132
13.3	ההתנגדות הוגשה מטעמים זרים ושלא בתום-לב.....	132
13.4	בעל דין שלא התייצב במועד שנקבע לדיון.....	132
13.5	סכסוך ירושה - המבקשים לא הצליחו להעמיד תשתית כלשהיא או להציג עילה מגובשת דיה אשר יהיה בה כדי להצדיק את מתן הסעד המבוקש.....	133
14	סיכום.....	135
	פרק ל"ה: פקודת השטרות.....	137
1	אין חבות בלי חתימה, חתימה שזוייפה או שנחתמה לא ברשות וחתימה בתוקף הרשאה - מבוא.....	137
2	כשרם ורשותם של הצדדים.....	138
3	אין חבות בלי חתימה.....	139
3.1	כללי.....	139
3.2	נטל ההוכחה.....	140
4	חתימה שזוייפה או שנחתמה שלא ברשות.....	140
4.1	כללי.....	140
4.2	חובת הפירוט.....	144
4.3	ערבותו של ערב כאשר חתימתו של עושה השטר זוייפה - ערבות לשטר.....	149

4.4	שלוש דרכים להוכחת אמיתות החתימה וחווית-דעת גרפולוג	150
5	חתימה בתוקף הרשאה, החותם בתור מורשה או בבחינת נציג	154
5.1	כללי	154
5.2	חתימה בשם חברה או מטעמה	157
5.3	הוכחת הרשאה - חשבון בנק משותף	160
165	פרק ל"ו: עניינים שונים	
167	שער ג': חובת ההוכחה במשפט הפלילי	
167	פרק א': מבוא	
169	פרק ב': נטל השכנוע	
169	1. נטל השכנוע מוטל על התביעה	
170	2. אימתי נושא הנאשם בנטל השכנוע?	
171	פרק ג': חובת הראיה	
173	פרק ד': מידת ההוכחה	
173	1. "למעלה מספק סביר"	
173	2. "עמידה במאזן ההסתברויות"	
173	3. "המקימה ספק סביר"	
175	פרק ה': הספק הסביר	
175	1. עקרון היסוד	
175	2. הוכחת האשמה	
176	3. ראיות ישירות או נסיבתיות	
176	4. כימות הספק הסביר	
179	5. הדרכים לבחינת קיומו של ה"ספק הסביר"	
186	6. מודל ההסתברות המתמטית ומודל ההסתברות האינדוקטיבית	
191	פרק ו': הסברי הנאשם	
195	פרק ז': מסקנה אפשרית אחרת	
197	פרק ח': התערבות בית-משפט של ערעור	
199	פרק ט': הוכחת האשמה והעברת הנטל	
201	פרק י': ראיות ישירות או נסיבתיות	
203	פרק י"א: כימות הספק הסביר	
207	פרק י"ב: מחדלי חקירה והספק הסביר	
207	1. היעדרה של ראיה שמקורה במחדלי רשויות החקירה	
209	2. השיקולים ביסוד הבדיקה של המחדל החקירתי ותוצאותיו	
210	3. אחריותה של המדינה להבאת עדים	
212	4. מחדלי החקירה וזיכוי של נאשם	
213	5. מחדלי החקירה וקיפוח הגנת הנאשם	
215	6. אופיים של מחדלי החקירה וריפוי המחדל	
216	7. אבחנה בין מחדל חקירה לאי-מיצוי כיווני חקירה	
216	8. השפעת ה"מחדל החקירתי" על הרשעת או זיכוי של הנאשם בהלכה	
217	הפסוקה	

217.....	8.1 כללי
217.....	8.2 אי-חקירתו של עד ראיה
218.....	8.3 אי-חקירת עדים שנזכרו בדברי המתלוננת
218.....	8.4 תיקה של המתלוננת לא נשלח לבדיקת שרידי דם ; חומר חקירה לא נתפס כמוצג
219.....	8.5 המתלונן לא נשאל מפורשות בחקירתו על מניעיו לשיהוי במסירת זהות היורה ; אי-חקירתה של הבחורה עימה בילה המתלונן
220.....	8.6 אי-זימון מאבטח לחקירה ; לא נצפו כל קלטות האבטחה במועדון ; לא נבדק פלט שיחות המתלוננת ; לא נחקר בן זוגה של המתלוננת באותה תקופה וכן לא נחקרו בעלי המועדון
221.....	8.7 חקירה ואיתור שותפים אחרים
222.....	8.8 אי-חקירת נהג
223.....	8.9 אי-חקירת עדת ראיה
223.....	8.10 אי-הבאת עדים ואי-הפקת איכונים לטלפון
225.....	8.11 אי-זימון אימו של המערער - עדת ראיה
225.....	8.12 אי-מיצוי כל כיווני החקירה, אי-נקיטת פעולות חקירה
226.....	8.13 הימנעות מביצוען של פעולות חקירה ואסיפת ראיות
227.....	8.14 אי-גביית עדות
227.....	8.15 אי-איתור המעסה להעיד
228.....	8.16 הימנעות מלקיחת טביעות אצבע משקי הסם
229.....	8.17 אי-בדיקת טביעות אצבעות על חבילות הסם
229.....	8.18 הבדיקה שצריכה היתה להיעשות לצורך גילוי הסמים היא בדיקת שתן ולא בדיקת דם
231.....	8.19 אי-ביצוע בדיקת אלכוהול
232.....	8.20 אי-ביצוע בדיקה גניקולוגית
232.....	8.21 אי-בדיקת DNA
233.....	8.22 אי-בדיקת בגדי הנאשם
234.....	8.23 עניינים שונים
237.....	פרק י"ג: סיכום
239.....	פרק י"ד: ענייני מיסים
241.....	פרק ט"ו: סמים מסוכנים
241.....	פרק ט"ז: על מידת ההוכחה במשפט הפלילי והאזרחי בסוגיה של אי-שפיות
243.....	פרק י"ז: רצח
247.....	פרק י"ח: אחריות קפידה
249.....	שער ד': חזקות - השפעתן על נטל ההוכחה
249.....	פרק א': מבוא
255.....	פרק ב': חזקה שבהנחה
257.....	פרק ג': חזקה שבעובדת יסוד

259	פרק ד': חזקה שבעובדה
259	1. כללי
266	2. אי-הגשת ראיה או הימנעות מהבאת ראיה
269	פרק ה': חזקה שבחוק
269	1. כללי
269	2. הגדרתה
270	3. דוגמאות ל"חזקה הניתנת לסתירה" מן ההלכה הפסוקה
270	3.1 תחולתו של חוק
271	3.2 ענייני מקרקעין
272	3.3 החזקת נשק
272	3.4 מתן חשבוניות
272	3.5 שותפויות
273	3.6 צוואות
273	3.7 עבירות סמים
276	3.8 נפגעי פעולות איבה
276	3.9 ענייני מיסים
276	3.10 הכלל של "הדבר מדבר בעד עצמו" - סעיף 41 לפקודת הנזיקין
279	3.11 "דבר מסוכן" - סעיף 38 לפקודת הנזיקין
281	פרק ו': חזקה שבחוק - חזקה חלוטה
281	1. הגדרה
281	2. בנקאות
282	3. הגדרת רכב מנועי - תאונת דרכים
282	4. תביעות - קצין תגמולים
284	5. ענייני עבודה
285	6. ענייני מיסים
291	7. מרשם פלילי
291	8. הליכי פש"ר
294	9. סמים
295	10. ועדת שחרורים
296	11. הסדר כובל
301	פרק ז': מ"הילכת חיון" - ע"א 765/18 מיום 01.05.19 - "חזקת השקר" ועד היום
309	פרק ח': תעבורה
315	פרק ט': סמים
321	פרק י': הימנעות מהבאת ראיה או עד
323	פרק י"א: שוד
325	פרק י"ב: טביעת אצבע
327	פרק י"ג: שוחד

פרק י"ד: ניירות ערך	329
פרק ט"ו: שיבוש הליכי משפט	331
פרק ט"ז: צוואות - השפעה בלתי-הוגנת	333
פרק י"ז: תכנון ובניה - שיהוי	337
פרק י"ח: אלימות	339
פרק י"ט: מחזיק בכספים מעוקלים	341
פרק כ': החזקת רכוש גנוב	343
פרק כ"א: החזקה בדבר תקינות מעשי מינהל	345
פרק כ"ב: מתנה	347
פרק כ"ג: חזקת השיתוף	349
פרק כ"ד: חזקה בהבנת כתב האישום	351
פרק כ"ה: הכלל של הדבר מדבר בעד עצמו	353
שער ה': משקלן של ראיות	355
פרק א': מבוא	355
פרק ב': משקלה של עדות	357
1. כללי	357
2. פיצולה של העדות לצורך הכרעה	359
3. "אותות האמת"	359
4. קביעת מהימנות	359
5. משקלה הפנימי של עדות	360
6. בחינת עדות של "עד מדינה"	360
7. חקירה נגדית שנפגמה ומשקל העדות	361
8. ערכה של עדות שבעל-פה ומהימנותם של עדים הם עניין של בית-המשפט להחליט בו על-פי התנהגותם של העדים, נסיבות העניין ואותות האמת המתגלים במשך המשפט	363
9. סיכום	365
פרק ג': הכרעה על-פי עדות יחידה במשפט אזרחי	369
1. כללי	369
2. כללי הפעלת שיקול-הדעת של בית-המשפט	369
3. כפי שמורה לנו סעיף 54(2) לפקודת הראיות, קביעת ממצאים בהתדיינות אזרחית על-סמך עדותו היחידה של בעל דין טעונה סיוע, ובאין סיוע, הסתמכות על העדות היחידה צריכה נימוקים משכנעים התומכים באמינותה, ונימוקים אלה חייב בית-המשפט לפרט בפסק-דינו	371
4. הלכה למעשה	374
פרק ד': הכרעה על-פי עדות יחידה במשפט פלילי	375
1. עדות יחידה של שותף - סעיף 54א(א) לפקודה - סוגי התוספות הראייתיות	375
2. ראיית הסיוע	375
2.1 שלושת התנאים המצטברים לעניין הסיוע	375

2.2	מקבץ ראיות המהווה סיוע	376
2.3	רף התוספת הראייתית	376
2.4	משקל התוספת הראייתית וזיקת הגומלין בינו לבין משקל הראיה הבסיסית	376
2.5	הסיוע ואופן בחינתו	377
2.6	אימתי ניתן לראות בשקרים של נאשם סיוע?	377
2.7	יש להבחין בין שקרי נאשם לבין גרסה בלתי-מהימנה של נאשם	378
2.8	נקיטת משנה-זהירות בייחוס משמעות ראייתית לשקרים	378
2.9	המועד הקובע לצורך בחינת שקריו של נאשם	378
2.10	מיהו עד מדינה?	380
2.11	הטעמים, החששות והרציונלים שביסוד הדרישה לסיוע לעדות עד מדינה	380
2.11.1	היחס לעדויות של שותף ושל עד מדינה והרציונלים לכך	380
2.11.2	הזהירות המתחייבת כלפי עדותו של עד מדינה	381
2.12	ההשלכה של קיום או היעדר מניע מצד עד מפליל	382
2.13	סיכום	382
3	מה בין ה"דבר מה" וה"דבר לחיזוק" לבין הסיוע	383
4	התוספת הראייתית הנדרשת	384
5	הטעמים לדרישת החיזוק	385
6	עדות יחידה בעבירות מין - סעיף 54א(ב) לפקודה	387
6.1	כללי	387
6.2	אמון מלא ומנומק בגרסת הקורבן	388
7	חובת הנמקה במשפט האזרחי והפלילי - עדות יחידה	389
8	עדות יחידה משפט אזרחי ופלילי - ההלכה הפסוקה	393
8.1	סתירות ופרצות	393
8.2	ספקות	393
8.3	מסמך כחיזוק	393
8.4	אין למצוא פגם בכך שרובן של הקביעות הנוגעות לגרסת המתלוננת נסבות סביב שיקולי היגיון וסבירות. בחינה זו של התשתית הראייתית לגיטימית היא	393
8.5	עיון בלשונו של סעיף 53 לפקודת הראיות מגלה כי מיוחס בו משקל מיוחד לרכיבים של ההתרשמות הבלתי-אמצעית - אמרת עד מחוץ לבית-משפט שהוכחה במשפט	395
8.6	בעבירות של מעשה סדום ומעשים מגונים נדרשת ערכאת הערעור לבחינה קפדנית ומדוקדקת של הכרעת הדין המרשיעה, ובעיקר כאשר ההרשעה מבוססת על עדות יחידה של קורבן העבירה, בליווי הנמקה בלבד	396

8.7 בית-המשפט רשאי להרשיע נאשם בעבירת מין על בסיס עדות יחידה של נפגע עבירה, בכפוף לחובת הנמקה. במקרה הנדון, בית-המשפט המחוזי עמד בחובה זו שכן די במתן אמון מלא ומפורש בגרסת נפגע העבירה בכדי למלא אחר חובת ההנמקה.....	397
8.8 עדות מהימנה - בית-המשפט התרשם באופן ישיר מהמתלוננת 1, נתן בה אמון מלא ונימק את הכרעתו. די בכך כדי להרשיע את המערער במעשים כלפיה.....	398
8.9 נטל הוכחה - עדות המבקשת 2 היא עדות יחידה אשר ניתן להתבסס עליה בזהירות יתירה.....	400
8.10 דרישת הסיוע - במקרה של אמרת ילד, חייבת ראיית סיוע על-מנת להרשיע נאשם על-סמך עדות שתועדה בידי חוקר ילדים, כאשר הילד אינו מעיד במשפט.....	401
8.11 מהימנותו של עד המדינה - נוכח מאפייניו של עד מדינה, היותו שותף לדבר העבירה, האינטרס האישי שלו וטובת ההנאה שהובטחה לו, נבחנת עדותו במשנה-זהירות, ומשכך דורש הדין סיוע לעדותו.....	402
9. בהתאם לסעיף 54א(ב) לפקודת הראיות היות שעסקינן בעבירות מין ובשים-לב לכך שהנפגעת היתה בגירה בעת מתן עדותה, ניתן לבסס את הרשעת המערער על בסיס עדות הנפגעת בלבד, וכי די בקביעת המהימנות כדי למלא את חובת ההנמקה הנדרשת בהרשעה על בסיס עדות יחידה, כך שהראיות הנוספות הן בבחינת למעלה מן הצורך.....	404
10. על מהותן של סתירות והשפעתן על הכרעת הדין.....	404
11. "עד מדינה לשיטתו".....	424